

วิเคราะห์บทประพันธ์เพลงและแนวความคิดต้นสด: เพลงเททริส, เพลงฟีลิซ, เพลงไอรา
และเพลงเอเวอร์ไมล์ เอเวอร์สไมล์

An Analysis and Improvisation: Tetris, Feliz, Ira
and Every Miles, Every Smiles

ช้างตัน กุญชร ณ อยุธยา*¹

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์บทประพันธ์เพลงแจ๊ส 4 เพลงเททริส เป็นบทประพันธ์ สไตล์ ฟังก์กีแจ๊ส ที่ใช้แนวความคิดการจัดกลุ่มโน้ต 4 ตัว เป็นแนวคิดหลักในการประพันธ์ เพลงฟีลิซ เป็นบทประพันธ์ในลักษณะบราซิลเลียนแจ๊ส ใช้รูปแบบจังหวะแซมบาที่บรรเลงโดยวงเครื่องเคาะบราซิลมา ประพันธ์ทำนอง เพลงไอรา เป็นเพลงแจ๊สวอลซ์ มีลักษณะเด่นในการใช้รูปแบบจังหวะโน้ต สี่พยางค์ ซ้อนทับไปบนเพลงที่เป็นอัตราจังหวะสาม และมีการใช้เสียงประสานแบบแผน ร่วมกับเสียงประสาน สีสัน เพลงเอเวอร์ไมล์ เอเวอร์สไมล์ เป็นบทประพันธ์ในลักษณะคอนเทมโพรารีแจ๊ส ที่ใช้แนวคิด คอร์ดยืมมาจากกุญแจเสียงคู่ขนาน และคอร์ดทริยแอดซ็อนบนเบสโน้ตในการประพันธ์

คำสำคัญ: เททริส, ฟีลิซ, ไอรา, เอเวอร์ไมล์ เอเวอร์สไมล์, บทประพันธ์เพลงแจ๊ส

* Corresponding author, email: changtoncu@hotmail.com

¹ อาจารย์ วิทยาลัยดนตรี มหาวิทยาลัยรังสิต

ABSTRACT

This article focusing on analysis of 4 original jazz compositions, *Tetris* is a funky jazz composition using a Four-note grouping idea as a main concept of the piece. *Feliz* is a Brazilian jazz composition, apply a Samba pattern played by Brazilian percussion ensemble to the composition. *Ira* is a jazz waltz composition, using 4 over 3 polyrhythm concept and Non-functional harmony concept as a core of composition. *Every Miles, Every Smiles* is a contemporary jazz composition, using many difference kind of modern jazz element, such as Modal Interchang, Slash chord.

Keywords: Tetris, Feliz, Ira, Every Miles Every Smiles, Jazz Composition

บทประพันธ์เพลง*เททริส (Tetris)*

แนวคิดหลักของบทประพันธ์

*เททริส*² เป็นบทประพันธ์ในลักษณะฟังก์กีแจ๊ส (Funky Jazz) คือดนตรีแจ๊สประเภทหนึ่งที่เกิดขึ้นใน ยุคฮาร์ดบ๊อป (Hard Bop) เป็นดนตรีแจ๊สที่ได้รับอิทธิพลมาจากดนตรีบลูส์ (Blues) ริทึมแอนด์บลูส์ (Rhythm and Blues) และกอสเพิล (Gospel) ฟังก์กีแจ๊ส หรืออาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า โซลแจ๊ส (Soul Jazz) เกิดขึ้นในทศวรรษที่ 1950³ สำหรับการประพันธ์ทำนองในเพลง*เททริส* ผู้ประพันธ์ได้ใช้แนวคิดการสร้างทำนองเพลงแบบ “การจัดกลุ่มโน้ต 4 ตัว” (4 note-group) คือการนำโมทีฟที่สร้างจากกลุ่มโน้ต 4 ตัว มาเรียงร้อยต่อกันเป็นทำนอง ซึ่งเป็นแนวคิดที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายในหมู่นักดนตรีแจ๊สในยุคหลังปีบ๊อปหรือนักดนตรีแจ๊สสมัยใหม่ (Modern Jazz) เช่น ชิค-โคเรีย (Chick Corea) แมคคอย ไทเนอร์ (McCoy Tyner) และจอห์น โคลเทรน (John Coltrane)

² Tetris เป็นเกมคอมพิวเตอร์แก้ปัญหาจัดเรียงตัวบล็อกที่หล่นลงมาจัดเรียงให้เป็นแถว โดยตัวบล็อกที่หล่นลงมานั้น ประกอบไปด้วยชิ้นส่วน 4 ชิ้นที่สามารถปรับเปลี่ยนรูปร่างได้

³ Mark C. Gridley, *Jazz Styles: History and Analysis* (Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall, 2009), 229.

การจัดกลุ่มโน้ต 4 ตัวนั้น จะใช้การอ้างอิงจากตัวเลขลำดับบันไดเสียง กลุ่มโน้ตที่ใช้นั้นจะมีอยู่ 2 รูปแบบ คือ กลุ่มโน้ตเมเจอร์ จะใช้โน้ตลำดับที่ 1-2-3-5 และกลุ่มโน้ตไมเนอร์ จะใช้โน้ตลำดับที่ 1-b3-4-5 ดังเช่นตัวอย่างที่ 1

ตัวอย่างที่ 1 การแบ่งกลุ่มโน้ต 4 ตัว



ลักษณะสำคัญของบทประพันธ์เพลง

ท่อนทำนองหลักของบทประพันธ์ ถูกประพันธ์ขึ้นโดยใช้แนวคิด การจัดกลุ่มโน้ต 4 ตัว ประกอบไปด้วยกลุ่มโน้ต 4 ตัวที่สมบูรณ์ (Complete 4 note group) และ กลุ่มโน้ต 4 ตัวที่ไม่สมบูรณ์ (Incomplete 4 note group) ดังในตัวอย่างที่ 2 ห้องที่ 5 เป็นทำนองเพลงที่สร้างมาจาก กลุ่มโน้ตไมเนอร์ 4 ตัวที่สมบูรณ์ คือ A 1-b3-4-5 และห้องที่ 6-8 เป็นกลุ่มโน้ตเมเจอร์ 4 ตัวที่ไม่สมบูรณ์ คือ Bb 1-2-3-5 และ C 1-2-3-5 ตัดโน้ตตัวที่ 2 ของกลุ่มโน้ตออกไป ซึ่งโน้ตทั้งหมดตั้งแต่ ห้องที่ 5-8 เป็นกลุ่มโน้ตที่อยู่ในบันไดเสียง C มิกโซลิดี언 เป็นต้น

ตัวอย่างที่ 2 วิเคราะห์การใช้แนวคิด การจัดกลุ่มโน้ต 4 ตัว ในท่อนทำนองหลัก

5 A 1 b3 4 5 Bb 1 (2) 3 5 C 1 (2) 3 5 Bb 1 (2) 3 5
C⁷sus⁴

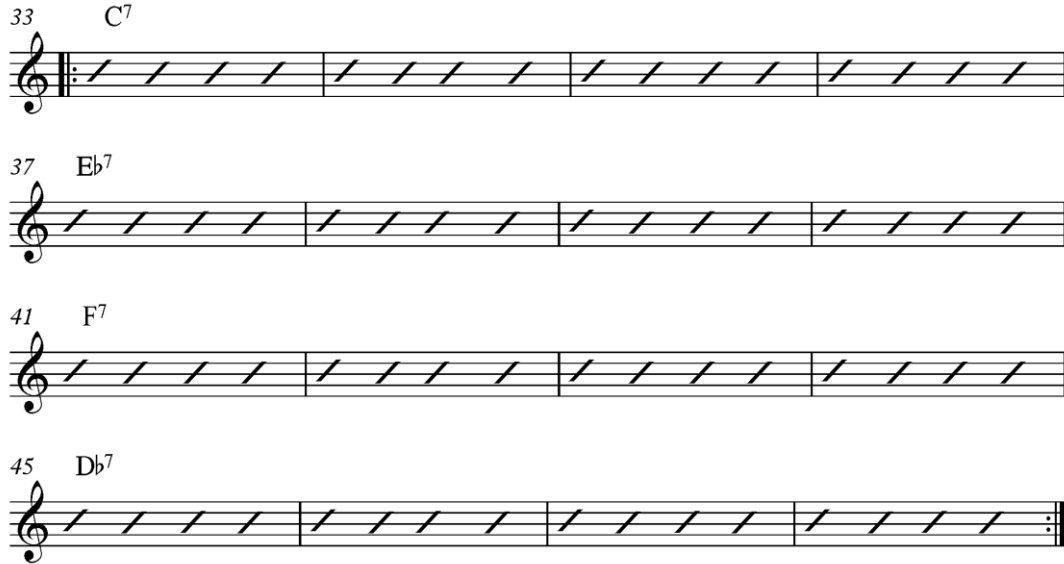
9 A 1 b3 4 5 Ab 1 (2) 3 (5) Eb 1 b3 4 5 E 1 (2) 3 (5)
C⁷sus⁴ G 1 b3 (4) 5 Ab⁷sus⁴ Gb 1 (2) 3 (5) Gb⁷sus⁴

13 D 1 b3 4 5 Eb 1 (2) 3 5 F 1 (2) 3 5 Eb 1 (2) 3 (5)
F⁷sus⁴ F⁷sus⁴ Eb⁷sus⁴ Bb 1 b3 (4) 5

17 B 1 (2) 3 (5) G 1 2 3 (5)
B⁷sus⁴ F# (1) b3 (4) 5 G⁷sus⁴ C⁷sus⁴

ท่อนต้นสดเป็นท่อนที่นักดนตรีแต่ละเครื่องมือจะทำการต้นสดโดยนักดนตรีจะต้นสดบนโครงสร้างของคอร์ดโดมินันท์ 4 คอร์ด วนไปเรื่อยๆ ดังตัวอย่างที่ 3 จนกระทั่งนักดนตรีเสร็จสิ้นการต้นสด และจากนั้นจึงนำไปสู่การต้นสดของนักดนตรีคนต่อไป

ตัวอย่างที่ 3 ทางเดินคอร์ดในท่อนต้นสด ห้องที่ 33-48



แนวคิดในการต้นสน (Improvisation)

แนวคิดที่ใช้ในการต้นสนมีหลากหลายแนวคิด ขึ้นอยู่กับนักดนตรีแจ๊สแต่ละคนจะมีความถนัดในแนวคิดแบบไหน แต่ในบทความนี้ผู้เขียนต้องการจะนำเสนอการต้นสน โดยใช้แนวคิดเดียวกับแนวคิดที่ใช้ประพันธ์ทำนอง คือการจัดกลุ่มโน้ต 4 ตัว การเลือกกลุ่มโน้ต 4 ตัวที่นำมาใช้จัดกลุ่มนี้ มีวิธีที่แตกต่างกันอยู่หลายวิธีเพื่อให้กลุ่มโน้ตที่จะสามารถนำมาใช้นั้นมีความหลากหลายมากขึ้น แต่กลุ่มโน้ตที่มีความนิยมนำมาใช้จัดกลุ่ม และจะยกขึ้นมาใช้เป็นตัวอย่างในการต้นสนนี้ มี 2 กลุ่มด้วยกัน คือ กลุ่มโน้ต 1-2-3-5 และกลุ่ม โน้ต 1-b3-(4)-(5)

ตัวอย่างที่ 4 ตัวอย่างการต้นสนโดยใช้เทคนิคการจัดกลุ่มโน้ต 4 ตัว



นอกเหนือจากเทคนิคต่างๆที่ได้กล่าวมาแล้ว สิ่งที่สำคัญที่ทำให้การดนตรีมีความน่าสนใจก็คือ การสื่อสาร และการตอบสนองกันของนักดนตรีในวง เพื่อให้การบรรเลงนั้นสอดประสานเป็นอันหนึ่งอันเดียว มีทิศทางไปในทางเดียวกัน และช่วยให้บทประพันธ์มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

สรุปการแสดงดนตรีแจ๊สในบทประพันธ์เพลงเททริส

1. บทประพันธ์เพลงเททริส เป็นบทประพันธ์เพลงในลักษณะฟังก์แจ๊ส ใช้แนวความคิดการจัดกลุ่มโน้ต 4 ตัว ในการประพันธ์ทำนอง
2. บทประพันธ์เพลงนี้ได้รับการเผยแพร่ทั้งในและต่างประเทศ
3. การดนตรีใช้เทคนิคต่างๆ เช่น การพัฒนาโมทีฟ บันไดเสียงบีบ๊อป การใช้คอร์ดแทนการจัดกลุ่ม โน้ต 4 ตัว และบันไดเสียง 6 เสียง เป็นต้น

บทประพันธ์เพลงฟีลิกซ์ (Feliz)

แนวคิดหลักของบทประพันธ์เพลง

ฟีลิกซ์ เป็นบทประพันธ์ในลักษณะบราซิลเลียนแจ๊ส (Brazilian Jazz) คือ ดนตรีแจ๊สประเภทหนึ่งที่ได้รับอิทธิพลมาจากดนตรีของประเทศบราซิล ผู้ประพันธ์ได้นำรูปแบบจังหวะแซมบาซึ่งเป็นรูปแบบจังหวะที่สำคัญของดนตรีบราซิลเลียนมาเป็นแนวคิดหลักในการประพันธ์ ดังตัวอย่างที่ 5 เป็นรูปแบบจังหวะแซมบาที่บรรเลงโดยวงเครื่องเคาะบราซิล หรือที่ชาวบราซิลเรียกว่าวงบาตูคาดา

ตัวอย่างที่ 5 ตัวอย่างการบรรเลงจังหวะแซมบาโดยเครื่องเคาะบราซิล

The image displays a musical score for four Brazilian percussion instruments: Surdo, Agogo, Tamborim, and Chocala. The score is written in 2/4 time and consists of four measures. The Surdo part features a simple bass line with quarter notes. The Agogo part plays a rhythmic pattern of eighth notes, marked with 'x' to indicate specific accents. The Tamborim part plays a continuous eighth-note pattern. The Chocala part plays a rhythmic pattern of eighth notes, marked with '>' to indicate accents. The instruments are grouped together with a large bracket on the left.

ลักษณะสำคัญของบทประพันธ์เพลง

ในการประพันธ์ทำนองหลักของเพลง ผู้ประพันธ์ได้ประพันธ์ทำนองโดยอิงจากรูปแบบจังหวะหลัก ดังตัวอย่างที่ 5 และได้พยายามนำการแปรรูปแบบจังหวะแบบต่างๆ ของเครื่องเคาะในดนตรีแซมบา มาใช้กับการประพันธ์ทำนอง ดังจะแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ในตัวอย่างที่ 6

ตัวอย่างที่ 6 ความสัมพันธ์ของทำนองเพลงหลักกับรูปแบบจังหวะของเครื่องเคาะในจังหวะแซมบา

The musical notation for Example 6 consists of four systems, each with a Percussion staff and a Melody staff. The Percussion staff shows a 4/4 time signature and a repeating rhythm pattern. The Melody staff shows the corresponding melody line.

System 1: Percussion staff shows a 4/4 time signature and a repeating rhythm pattern. The Melody staff shows the corresponding melody line.

System 2: Perc. staff shows the same repeating rhythm pattern. The Melody staff shows the corresponding melody line.

System 3: Perc. staff shows the same repeating rhythm pattern. The Melody staff shows the corresponding melody line.

System 4: Perc. staff shows the same repeating rhythm pattern. The Melody staff shows the corresponding melody line.

การใช้เสียงประสานในเพลงฟิสิกส์ ผู้ประพันธ์ได้ใช้เสียงประสานแบบแผนเป็นหลัก และมีการย้ายไปใช้กุญแจเสียงคู่ขนาน (Paralell Key) ในท่อน B⁴

แนวคิดในการต้นสด

การต้นสดในบทเพลงนี้ จะใช้แนวคิดหลักอันเดียวกับการประพันธ์ทำนองหลัก คือใช้รูปแบบจังหวะแซมบามาเป็นรูปแบบหลักในการสร้างทำนองต้นสด เพื่อให้การต้นสดมีความผสมกลมกลืนกับรูปแบบจังหวะจากกลองชุด เพื่อให้เกิดความสนุกสนานเหมาะสมกับการเต้นรำ ดังตัวอย่างที่ 7

ตัวอย่างที่ 7 การสร้างทำนองต้นสด โดยใช้รูปแบบจังหวะแซมบาเป็นหลัก

The musical score for Example 7 consists of four systems, each with a Percussion staff and an Improvisation staff. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 4/4. The percussion staves show a consistent samba rhythm. The improvisation staves show melodic lines with various chords indicated above them.

System 1: Percussion staff shows a samba rhythm. Improvisation staff shows a melodic line with chords G^Δ7, F[#]7b9, G^Δ7, and F[#]7b9.

System 2: Percussion staff shows a samba rhythm. Improvisation staff shows a melodic line with chords C^Δ7, E^b7, D-7, and G7.

System 3: Percussion staff shows a samba rhythm. Improvisation staff shows a melodic line.

System 4: Percussion staff shows a samba rhythm. Improvisation staff shows a melodic line.

⁴ เทคนิคการย้ายกุญแจเสียงไปใช้กุญแจเสียงคู่ขนาน จากเมเจอร์ไปเป็นไมเนอร์ เป็นสิ่งที่พบได้บ่อยในดนตรีบราซิลเลียน ยกตัวอย่างเช่น เพลงที่ประพันธ์โดยนักประพันธ์ชาวบราซิล อันโทนิโอ คาร์ลอส โจบิม อย่างเพลง *Wave*, *Look to the Sky*, *Triste* เป็นต้น

สรุปการแสดงดนตรีแจ๊สในบทประพันธ์เพลงฟิลิซ

1. บทประพันธ์เพลงฟิลิซ เป็นบทประพันธ์เพลงในลักษณะบราซิลเลียนแจ๊ส ที่มีการนำรูปแบบจังหวะแซมบาที่บรรเลงโดยวงบาตุคาตา มาใช้เป็นรูปแบบหลักในการประพันธ์ทำนองเพลง
2. บทประพันธ์เพลงนี้ได้รับการเผยแพร่ทั้งในและต่างประเทศ
3. การด้นสดใช้รูปแบบจังหวะแซมบาที่บรรเลงโดยวงบาตุคาตา มาเป็นรูปแบบหลักในการสร้างทำนองด้นสด

บทประพันธ์เพลงไอรา (Ira)

แนวคิดหลักของบทประพันธ์เพลง

ไอรา เป็นบทประพันธ์ในลักษณะแจ๊สวอลซ์ โดยผู้ประพันธ์ได้รับแรงบันดาลใจในการประพันธ์และการบรรเลงจาก บิล อีแวนส์ ผลงานการประพันธ์เพลงแจ๊สวอลซ์ ของ บิล อีแวนส์ ที่ทำให้เขามีชื่อเสียงมาก ได้แก่ เพลง *Waltz for Debby*, *Very Early* และนอกจากนั้นทางด้านการบรรเลง บิล อีแวนส์ ยังมีผลงานการบรรเลงในบทเพลงแจ๊สแดนดาร์ตที่เป็นเพลงแจ๊สวอลซ์ต่างๆ มากมาย เช่น เพลง *Someday My Prince Will Come*, *Alice in Wonderland*, *How My Heart Sing* และ *Tenderly* เป็นต้น

ลักษณะเด่นในการบรรเลงเพลงแจ๊สวอลซ์ของ บิล อีแวนส์ คือ การบรรเลงโดยใช้ซีพอร์ จังหวะเป็นโน้ตสี่พยางค์ ซ้อนทับไปบนเพลงที่เป็นอัตราจังหวะสาม และลักษณะเด่นนี้ก็ได้ถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายและพัฒนาจนกระทั่งกลายเป็นบรรทัดฐานสำคัญในการบรรเลงเพลงแจ๊สวอลซ์ในปัจจุบัน ดังตัวอย่าง ที่ 8

ตัวอย่างที่ 8 การบรรเลงโดยใช้ซีพอร์จังหวะเป็นโน้ตสี่พยางค์ ในเพลง *How My Heart Sing* โดย บิล อีแวนส์



ลักษณะสำคัญของบทประพันธ์เพลง

ท่อนบทนำ ถูกประพันธ์ขึ้นมาโดยเฉพาะไม่ได้นำเนื้อหาจากทำนองหลักของเพลงมาใช้เป็นบทนำ แนวคิดหลักของบทนำก็คือ การเปลี่ยนกุญแจเสียงไปเรื่อยๆ จนนำไปสู่บันไดเสียง E เมเจอร์ ซึ่งจะেলাเข้าไปหาบันไดเสียง A เมเจอร์ในท่อนทำนองหลักได้อย่างสวยงาม การบรรเลงในท่อนบทนำนั้น เป็นการบรรเลงเดี่ยวโดยที่ไม่มีเครื่องบรรเลงประกอบ ดังนั้นผู้บรรเลงจะต้องบรรเลงทำนองกับเสียงประสานร่วมกัน โดยใช้รูปแบบการวางแนวเสียงของกีตาร์แจ๊ส และบรรเลงในลักษณะที่ไม่มีจังหวะกำกับ (Rubato) เพื่อให้การบรรเลงท่อนบทนำเป็นไปอย่างอิสระ

ท่อนทำนองหลัก มีสังคีตลักษณะเพลงแบบ AB โดยท่อน A มีความยาว 16 ห้อง และท่อน B มีความยาว 20 ห้อง ท่อน A อยู่ในกุญแจเสียง A เมเจอร์ และท่อน B อยู่ในกุญแจเสียง C เมเจอร์

จุดเด่นของทำนองหลักในเพลง คือการใช้รูปแบบจังหวะโน้ตสี่พยางค์ซ้อนทับไปบนเพลงที่เป็นอัตราจังหวะสาม ห้องเพลงที่ 25-32 ของท่อนทำนองหลัก ผู้ประพันธ์ได้ประพันธ์ทำนองโดยใช้รูปแบบจังหวะโน้ตสี่พยางค์ และรูปแบบอัตราจังหวะสามธรรมดาสลับกันไปมา เพื่อให้ทำนองเพลงมีสีสันน่าสนใจ และเมื่อบรรเลงรวมทั้งวงโดยมีกลองและเบสเป็นเครื่องกำกับจังหวะจะทำให้เกิดของการตีและการผ่อนคลายของซิปเจอร์จังหวะ ซึ่งเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งของเพลงแจ๊สวอลซ์ดังตัวอย่างที่ 9

ตัวอย่างที่ 9 การใช้รูปแบบจังหวะโน้ตสี่พยางค์สลับกับจังหวะสามธรรมดา ในทำนองหลักเพลง



แนวคิดในการต้นสด

เห็นได้ว่าทางเดินคอร์ดในเพลงนี้มีความพิเศษและมีความหลากหลายกว่าเพลงสแตนดาร์ดทั่วไป คือ มีการใช้เสียงประสานแบบแผนร่วมกับเสียงประสานสีสัน ทำให้แนวคิดในการต้นสดจะเปิดกว้างมากขึ้น ทำให้การเลือกใช้บันไดเสียงในการต้นสดมีตัวเลือกมากขึ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแนวคิดและ

รสนิยมของผู้ดนตรีเป็นหลัก แนวคิดการใช้เสียงประสานสี่ส้นนี้ เกิดขึ้นตามกระแสอิมเพรชัน⁵ ซึ่งเป็นแนวคิดที่พบได้บ่อยในผลงานการประพันธ์ของ บิล อีแวนส์ อีกด้วย

อีกลักษณะที่โดดเด่นของเสียงประสานในเพลงนี้คือ การใช้คอร์ดในลักษณะทริยแอดซันอยู่บนโน้ตเบส (Slash Chord)⁶ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคอร์ดกับบันไดเสียง จะต้องนำทริยแอดและโน้ตเบสมาวิเคราะห์ร่วมกันเพื่อให้ได้บันไดเสียงที่จะใช้ในการดนตรี ซึ่งจากการวิเคราะห์บันไดเสียงที่ใช้ในการดนตรี เป็นดังนี้

คอร์ด C#/A ใช้บันไดเสียง A ลิเดีย ออกเมนเทด

คอร์ด D/A ใช้บันไดเสียง D เมเจอร์

คอร์ด E/C ใช้บันไดเสียง C ลิเดีย ออกเมนเทด

คอร์ด F/C ใช้บันไดเสียง F เมเจอร์

เนื่องจากทางเดินคอร์ดในเพลงมีทั้งการใช้เสียงประสานแบบแผนและเสียงประสานสี่ส้น การเลือกใช้บันไดเสียงในการดนตรีจึงจะไม่เป็นไปตามบทบาทและหน้าที่ของคอร์ดในทฤษฎีเสียงเสมอไป เพราะคอร์ดหลายคอร์ดไม่ได้อยู่ในทฤษฎีเสียงหลักของท่อนั้น คำแนะนำเบื้องต้นสำหรับการเลือกใช้บันไดเสียงสำหรับคอร์ดที่ไม่ได้อยู่ในทฤษฎีเสียงหลักนั้นก็คือ คอร์ดเมเจอร์ที่ไม่ใช่คอร์ดโทนิคให้เลือกใช้ไมลดิเียน และคอร์ดไมเนอร์ที่อยู่นอกทฤษฎีเสียงให้เลือกใช้ไมลดิเียน⁷

อนึ่ง การดนตรีบนเพลงที่ใช้เสียงประสานสี่ส้นนั้น เทคนิคหนึ่งที่จะช่วยให้การดนตรีมีความต่อเนื่องและราบรื่นคือ การพัฒนาโมทีฟ (Motive Development) เนื่องจากคอร์ดหลายคอร์ดไม่ได้อยู่ในทฤษฎีเสียงหลัก แต่อย่างไรก็ตามสำหรับผู้บรรเลงที่มีความชำนาญ การใช้แนวคิดดนตรีแบบดั้งเดิม หรือที่เรียกว่าเทคนิคเพลงรูปอิสระ (Through-composed) ในการดนตรีก็สามารถทำได้ อีกทั้งยังช่วยให้การดนตรีมีความหลากหลายและน่าสนใจอีกด้วย ดังตัวอย่างที่ 10

⁵ ณัฏฐา พันธุ์เจริญ, *พจนานุกรมศัพท์ดุริยางคศิลป์* (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เกศกะรัต, 2552), 72.

⁶ Mark Levines, *The Jazz Theory Book* (Petaluma, CA: Sher Music, 1995), 104.

⁷ ช้างต้น ภูษกร ณ อยุธยา, *เอกสารประกอบการสอน ทฤษฎีดนตรีแจ๊สและการอิมโพรไวส์ 3 (MUS 351)* (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรังสิต, 2556), 20.

ตัวอย่างที่ 10 ตัวอย่างการดนตรีโดยใช้แนวคิด การพัฒนาโมทีฟร่วมกับเทคนิคบทเพลงรูปอิสระ

The image displays four staves of musical notation in treble clef, illustrating a compositional technique. The first staff, labeled 'Motive Development', shows a sequence of chords: C, E/C, F/C, and C. The second staff, labeled 'Through Composed', shows a sequence of chords: B[♭]7, E7^{b9}, A-7, A-7/G, and F^Δ7. The third staff, also labeled 'Through Composed', shows a sequence of chords: E-7, A-7, B[♭]-7, and C-7. The fourth staff is divided into two sections: the first section, labeled 'Motive Development', shows chords Db-7 and G^bΔ7; the second section, labeled 'Through Composed', shows chords F-7 and Bbmaj7. The notation includes various musical symbols such as notes, rests, and accidentals.

สรุปการแสดงดนตรีแจ๊สในบทประพันธ์เพลงไอรา

1. บทประพันธ์เพลงไอรา เป็นบทประพันธ์เพลงในลักษณะแจ๊สวอลซ์ มีการนำรูปแบบการใช้ซีพอร์จังหวะเป็นโน้ตสี่พยางค์ซ้อนทับไปบนเพลงที่เป็นอัตราจังหวะสาม ร่วมกับซีพอร์อัตราจังหวะสามธรรมดาใช้ในการประพันธ์ทำนองเพลง และมีการใช้เสียงประสานแบบแผนร่วมกับเสียงประสานสี่ส้น

2. บทประพันธ์เพลงนี้ได้รับการเผยแพร่ทั้งในและต่างประเทศ

3. การดนตรีใช้เทคนิคการพัฒนาโมทีฟเป็นหลัก แต่อาจจะใช้เทคนิคบทเพลงรูปอิสระในการดนตรีร่วมด้วยก็ได้ เพื่อให้การดนตรีมีความหลากหลายไม่น่าเบื่อ

บทประพันธ์เพลง*เอวฟรีไมล์ เอวฟรีสไมล์ (Every Miles, Every Smiles)*

แนวคิดหลักของบทประพันธ์เพลง

เอวฟรีไมล์ เอวฟรีสไมล์ เป็นบทประพันธ์ในลักษณะดนตรีแจ๊สร่วมสมัย (Contemporary Jazz) คือ เป็นดนตรีแจ๊สที่มีการพัฒนาต่อยอดมาจากดนตรีแจ๊สแบบดั้งเดิม (Traditional Jazz) และยังคงผสมผสานกับดนตรีหลากหลายแนว เช่น ดนตรีป๊อปและดนตรีลาตินเข้าไว้ด้วยกันด้วย ในบทประพันธ์ *เอวฟรีไมล์ เอวฟรีสไมล์* นี้ ผู้ประพันธ์ได้รับอิทธิพลแนวคิดการประพันธ์และการบรรเลงจาก แพท เมธินี นักกีตาร์แจ๊สและนักประพันธ์ที่มีชื่อเสียง ผลงานการประพันธ์ของแพทมีลักษณะเรียบง่ายเหมือนกับดนตรีคันทรี่ แต่ยังคงความลึกซึ้งของดนตรีแจ๊สไว้ได้อย่างสมบูรณ์ ส่วนในด้านการบรรเลง แพทมีความโดดเด่นในเรื่องการสร้างแนวทำนองให้มีความราบรื่น ด้วยการใช้การควบคุมเสียงที่มีแนวโน้มไปทางโน้ตเข้ตหนึ่งชั้นแบบตรง (Even Eighth Note) มากกว่าโน้ตเข้ตหนึ่งชั้นแบบสวิง (Swing Eighth Note) และวิธีการบรรเลงที่ค่อนข้างใช้เทคนิคการเลกาโต (Legato) เป็นส่วนใหญ่ในการบรรเลง⁸

การใช้รูปแบบจังหวะในบทเพลง จะมีการแบ่งจังหวะย่อยเป็นโน้ตเข้ตหนึ่งชั้นแบบตรง ไม่ใช่โน้ตเข้ตหนึ่งชั้นแบบสวิงเหมือนกับดนตรีแจ๊สดั้งเดิม รูปแบบจังหวะลักษณะนี้ บางที่จะถูกเรียกว่า อีซีเอ็ม⁹ (ECM) คือ รูปแบบจังหวะที่มีการแบ่งจังหวะย่อย เป็นโน้ตเข้ตหนึ่งชั้นแบบตรงคล้ายกับจังหวะบอสซาโนวา แต่ผู้บรรเลงประกอบ ได้แก่ กลอง เบส และเปียโน จะมีบทบาทมากขึ้น โดยมีอิสระในการดัดแปลงหรือเพิ่มเติมส่วนประกอบต่างๆ ของรูปแบบจังหวะ เพื่อเป็นการโต้ตอบกับผู้ที่กำลังด้นสดอยู่ ทำให้การด้นสดมีลักษณะเหมือนการสร้างบทสนทนาระหว่างผู้บรรเลงประกอบ และผู้ด้นสด¹⁰

ลักษณะสำคัญของบทประพันธ์เพลง

ท่อนทำนองหลักของเพลง มีสังคีตลักษณ์เพลงแบบ AABA โดยท่อน A มีความยาว 16 ห้อง และท่อน B มีความยาว 16 ห้อง ท่อน A อยู่ในกุญแจเสียง F เมเจอร์ และผู้ประพันธ์ได้ใช้เสียงประสานในหลายรูปแบบเพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของดนตรีแจ๊สร่วมสมัยใหม่ ดังนี้

⁸ Mark C. Gridley, *Jazz Styles: History and Analysis* (Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall, 2009), 384.

⁹ ECM เป็นคำย่อเพลงแจ๊สในเยอรมัน ที่ผลิตผลงานในรูปแบบดนตรีแจ๊สร่วมสมัยออกมามากมาย

¹⁰ ผลงานของแพท เมธินี ที่ประพันธ์ในรูปแบบจังหวะ อีซีเอ็ม ได้แก่ “Bright Size Life” และ “James” เป็นต้น

1. คอร์ดที่ยืมมาจากกุญแจเสียงคู่ขนาน ได้แก่
 - คอร์ด Ebmaj7 เป็นคอร์ดที่ยืมมาจากโหมด F มิกโซลิดีเยียน
 - คอร์ด Dbmaj7 ยืมมาจากโหมด F เอโอเลียน
 - คอร์ด C7sus4b9 ยืมมาจากบันไดเสียง F ฮาร์โมนิคเมเจอร์
2. คอร์ดทริยแอตชั่นบนเบสโน้ต ได้แก่
 - คอร์ด C/Bb มีความสัมพันธ์กับโหมด Bb ลิเดียน
 - คอร์ด F/A มีความสัมพันธ์กับโหมด A เอโอเลียน

ตัวอย่างที่ 11 ใช้เสียงประสานรูปแบบต่างๆ ในท่อน A

ในท่อน B ของทำนองหลัก ผู้ประพันธ์ต้องการให้เกิดความแตกต่างจากท่อน A จึงได้เปลี่ยนกุญแจเสียงไปยังกุญแจเสียง Ab เมเจอร์ และนอกจากนั้นยังต้องการสร้างสีสันในการใช้เสียงประสานจึงเลือกใช้คอร์ดทริยแอตชั่นบนเบสโน้ตตัว Ab ทั้งท่อน เพื่อให้เกิดความรู้สึกเปิดกว้างและมีความสดใส นอกจากนั้นยังได้เพิ่มการใช้แนวทำนองสอดประสานทั้งในรูปแบบการเคลื่อนแนวทำนองแบบขนาน และการเคลื่อนแนวทำนองแบบสวนทาง

ตัวอย่างที่ 12 ใช้เสียงประสานในรูปแบบคอร์ดทริยแอดซ็อนบนเบสโน้ต และการใช้แนวทำนองสอดประสานในท่อน B

แนวคิดในการต้นสด (Improvisation)

บทประพันธ์ เอวฟรีไมล์ เอวฟรีไมล์ มีจุดเด่นเรื่องของการใช้เสียงประสาน ซึ่งผู้ประพันธ์ได้ใช้เทคนิคต่างๆในเรื่องการสร้างเสียงประสานให้มีสีสันและน่าสนใจ เหมาะสมกับบริบทของดนตรีแจ๊สร่วมสมัย เช่น การใช้คอร์ดที่ยืมมาจากกุญแจเสียงคู่ขนาน และการใช้คอร์ดทริยแอดซ็อนบนเบสโน้ต สิ่งที่สำคัญอีกประการของการต้นสดในสไตล์ดนตรีแจ๊สร่วมสมัย คือสื่อสารกันระหว่างสมาชิกในวง ระหว่างผู้ที่ต้นสดกับผู้บรรเลงประกอบ หรือระหว่างผู้บรรเลงประกอบด้วยกันเอง ทั้งนี้จะต้องมีการสร้างบทสนทนาได้ตอบและสอดรับกันตลอดเวลา หมายความว่า ผู้บรรเลงประกอบไม่ว่าจะเป็นผู้บรรเลงเบสหรือกลอง จะได้รับอิสระมากขึ้นในการคิดรูปแบบการบรรเลงประกอบของตนเองให้สอดรับกับผู้ที่ทำการต้นสดอยู่ ต่างจากดนตรีแจ๊ส แบบดั้งเดิมที่ผู้บรรเลงประกอบจะต้องบรรเลงตามรูปแบบและแบบแผนที่กำหนดไว้ เพื่อให้ผู้ที่ต้นสดทำการต้นสดได้อย่างเต็มที่

สรุปการแสดงดนตรีแจ๊สในบทประพันธ์เพลงเอวฟรีไมล์ เอวฟรีไมล์

1. บทประพันธ์เพลงเอวฟรีไมล์เอวฟรีไมล์ เป็นบทประพันธ์เพลงในลักษณะดนตรีแจ๊สร่วมสมัย ได้รับอิทธิพลแนวคิดการประพันธ์และการบรรเลงจาก แพท เมธินี นักกีตาร์แจ๊สและนักประพันธ์ที่มีชื่อเสียง

2. ผู้ประพันธ์ได้ใช้เทคนิคต่างๆในเรื่องการสร้างเสียงประสานให้มีสีสันและน่าสนใจ เช่น การใช้คอร์ดที่ยืมมาจากกุญแจเสียงคู่ขนาน และการใช้คอร์ดทริยแอดซ็อนบนเบสโน้ต

3. บทประพันธ์เพลงนี้ได้รับการเผยแพร่ในประเทศ
4. ในการต้นสดผู้ต้นสดจะได้รับอิสระในการตีความ และการเลือกใช้บันไดเสียงได้ตามความต้องการของตัวเองมากขึ้น และผู้บรรเลงประกอบจะมีบทบาทมากขึ้นในการคิดรูปแบบการบรรเลงประกอบของตนเองเพื่อให้สอดคล้องกับผู้ต้นสด

บรรณานุกรม

- ช้างต้น กุญชร ณ อยุธยา. “การอิมโพรไวส์ของไมเคิล เบรคเคอร์ (Michael Brecker) ในเพลง Moose the Mooche.” *วารสารดนตรีรังสิต* 7, 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2555): 6-15.
- . “วิเคราะห์การอิมโพรไวส์ของวู้ดดี้ ซอร์ว ในเพลง There Will Never Be Another You.” *วารสารดนตรีรังสิต* 6, 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2554): 46-52.
- . *เอกสารประกอบการสอน ทฤษฎีดนตรีแจ๊สและการอิมโพรไวส์ 3 (MUS 351)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรังสิต, 2556.
- ณัฏชา พันธุ์เจริญ. *พจนานุกรมศัพท์ดุริยางคศิลป์*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เกศกะรัต, 2552.
- วีระชาติ เปรมานนท์. *ปรัชญาและเทคนิคการแต่งเพลงร่วมสมัยไทย*. กรุงเทพฯ: คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- . *รายงานการวิจัยเรื่อง ดนตรีไทยแนวใหม่ช่วงปี พ.ศ. 2520-2530*. ทุนวิจิตรรัชดาภิเษกสมโภช, 2532.
- Bergonzi, Jerry. *Melodic Structures*. Rottenberg, Ger: Advance Music, 1994.
- Gridley, Mark C. *Jazz Styles: History and Analysis*. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall, 2009.
- Levine, Mark. *The Jazz Theory Books*. Petaluma, CA: Sher Music, 1995.
- Ligon, Bert. *Comprehensive Technique for Jazz Musicians*. Milwaukee, WI: Hal Leonard, 1999.
- Netto, Alberto. *Brazilian Rhythm for Drum Set and Percussion*. Milwaukee, WI: Hal Leonard, 2003.